

Rhuthun Ruthin

llwybr y dref town trail sir ddinbych denbighshire

Rhannwch Let's share

 gogleddcymru_northeastwales

 NthEastWales

 @NthEastWales

 North East Wales

twristiaeth@sirddinbych.gov.uk
tourism@denbighshire.gov.uk

www.gogledddwyraincymru.cymru
www.northeastwales.wales

Canolfannau Croeso
Tourist Information Centres

Gogledd | North 01745 344515
De | South 01978 860828

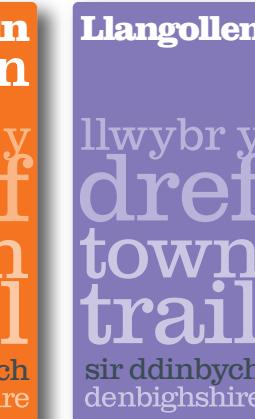
Fotograffau / Photography
© Crown copyright (2019) Visit Wales / © Hawfraint y Goron (2019) Croeso Cymru, White Fox,
Laurence Crossman-Emms, David White

Cyhoeddwyd gan Dim Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau Cyngor Sir Ddinbych
Published by Denbighshire County Council's Tourism, Marketing and Events Team

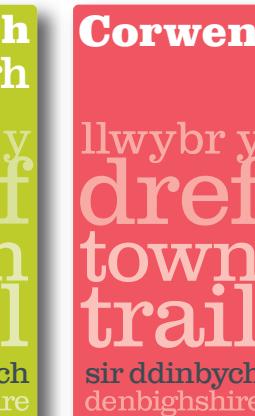
Tref i bob diwrnod

Nid Rhuthun yw'r unig dref yn Sir Ddinbych gyda llwybr ei hun. Mae saith llwybr arall – pob un yn llawn o ddiddordeb hanesyddol. Ond pob un yn wahanol iawn, gyda'r gobaith y byddwch yn darganfod hynny dros eich hunain. Cyn bellodd â bod gennych wythnos neu ddwy arall i'w sbario.

Ewch i Rhuthun i weld yr oriel celfyddydau cymhwysol gorau yng Nghymru, Llangollen am ei rheilffordd stêm a'i chelfyddyd bywiog, Corwen i weld cofeb un o arwr mwya! Cymru a Dinbych am ei chastell ar ben y bryn a muriau tref atgofus.

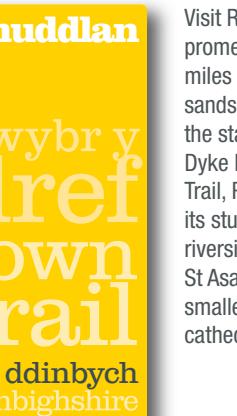
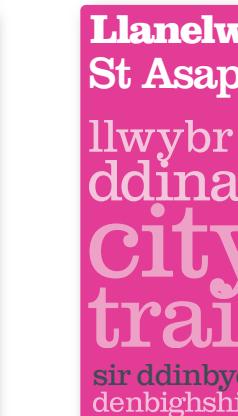
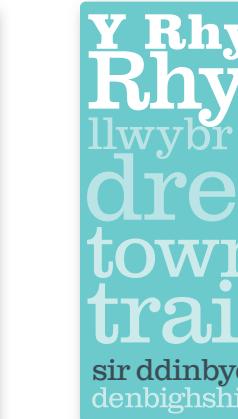

Ewch i'r Rhyl ar gyfer ei phromenâd a thair milltir o dywod euraidd, Prestatyn ar gyfer dechrau Llwybr Cenedlaethol Clawdd Offa, Rhuddlan am ei chastell ar lan yr afon a Llanelwy i weld y gadeirlan hynafol leiaf ym Mhrydain.

A town for every day

Ruthin isn't the only town in Denbighshire with its very own trail. There are seven others – all packed with historic interest. But all very different, as we hope you'll discover for yourself. Just as long as you have another week or so to spare.

5 Taith

Trefi marchnad prysur wedi'u hamgylchynu gan un o'r tirweddau mwyaf prydferth a ddiogelir yng Nghymru. Morlin trawiadol. Atyniadau treftadaeth byd-enwog a byd celfyddydol cyffrous. Bwyd a diod bendigedig.

Mae cymaint yn digwydd yn Sir Ddinbych fel ei bod yn anodd gwybod lle i ddechrau. Felly rydym ni wedi creu pum taith wahanol i chi archwilio.

Beth bynnag eich hwyliau neu'ch hoffter, mae yna daith sy'n berffaith i chi – sy'n cynnwys llwybrau arfordirol syfrdanol, tirnodau cefn gwlad, cadarnleoedd tyrog, trysorau diwylliannol a chyrchfannau coginiol.

Codwch gopi o'r daflen 5 Taith neu llwythwch hi i lawr ar ein gwefan.

www.gogledddwyraincymru.cymru

www.northeastwales.wales

5 Journeys

Bustling market towns surrounded by one of the most beautiful protected landscapes in Wales. A spectacular coastline. World-famous heritage attractions and a buzzing arts scene. Delicious food and drink.

There's so much going on in Denbighshire that it's hard to know where to start. So we've created a set of five different journeys for you to experience.

Whatever your mood or personal passion, there's a route that's right for you – taking in epic coastal paths, countryside landmarks, towering fortresses, cultural treasures or culinary destinations along the way.

Darganfod Rhuthun

Mae awduri a cyn-chadeirydd yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol, Simon Jenkins, yn disgrifio Rhuthun fel “un o drefi bychain mwyaf swynol Cymru”. Wrth ddilyn llwybr cylchol y dref fe welwch pam ei fod yn dweud hynny.

Dechreuwch y llwybr yn llifddolydd Cae Ddôl, lle bydd yn eich arwain ar daith bensaerniol hynod dddiorol, o'r tŷ pren trefol hynaf yng Nghymru i ganolfan grefftaw hynod drawiadol a chyfoes sydd wedi ennill gwobrau lu.

Bydd y daith yn cymryd tua 90 munud. Ond dylech ganiatâu ychydig mwy o amser rhag ofn gan ein bod yn sicr na fydd modd i chi basio'r 10 safle arbennig ar ein map heb gymryd golwg mwy manwl arnynt.

Byddwch eisiau stopio i edmygu - neu fynd i mewn. Ac rydych yn siŵr o gael eich temtio gyda'r siopau, tafarndai, bwytau a chaffis ar y ffordd. Felly, arhoswch cyn hired ag y dynunwch.

Exploring Ruthin

Writer and former National Trust chairman Simon Jenkins describes Ruthin as “the most charming small town in Wales”. This circular town trail will help you understand why.

Beginning at the water meadows of Cae Ddôl, it takes you on a fascinating architectural journey from the oldest timbered town house in Wales to a strikingly contemporary award-winning craft centre.

The walk will take about 90 minutes. But you'd better allow a bit longer. Because we bet you won't just stroll past the 10 special sites marked on our map.

You'll want to stop, admire - or go inside. And you're bound to be tempted by the shops, pubs, restaurants and cafés en route. So stay as long as you like.

Beth sy'n ei wneud yn arbennig?

Mae 'na hud yn perthyn i Rhuthun. Mae'n rhywbeth i'w wneud â'r ffordd y mae'r holl strydoedd yn dueddol o arwain yn ôl i ben y bryn ac i Sgwâr Sant Pedr - yn sicr un o'r lleoedd harddaf ar gyfer marchnad ym Mhrydain.

Mae llwyth o adeiladau eiconig sy'n creu olygfa braf wrth i chi symud o gwmpas y dref: murfylchau Castell Rhuthun, tŵr Carchar Rhuthun, meindwr Eglwys San Pedr. Ac yna cip o olygfeydd godidog o gefn gwlad cyfagos.

Ond mae mwy i Rhuthun na thref o bensaerniaeth hynafol yn unig. Mae'n dref farchnad go iawn sy'n dal i fod yn llawn bywyd yn yr 21ain ganrif - ac mae ei statws “Cyfeillgar i Goetsis” yn ei wneud yn boblogaidd gyda grwpiau o bob maint.

Ewch i www.gogledddyrraincymru.cymru

Ble awn ni nesaf?

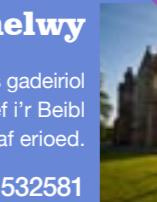
Dylai siopau, bwytau, orielau a thai hanesyddol Rhuthun fod yn fwy na digon i'ch cadw'n brysur. Ond os ydych chi'n penderfynu symud ymlaen, yna mae rhai o atyniadau mwyaf blaenllaw Gogledd Cymru ychydig filltiroedd i ffwrdd.

Eglwys Gadeiriol Llanelwy

Mae'r eglwys hon nid yn unig yn eglwys gadeiriol hynafol leiaf Prydain, ond hefyd yn gartref i'r Beibl Cymraeg cyntaf erioed.

www.stasaphcathedral.wales 01745 532581

Not just Britain's smallest ancient cathedral but also the home of the very first Welsh language Bible.
www.stasaphcathedral.wales 01745 532581

St Asaph Cathedral

Caer fawr o'r 13eg ganrif gyda chanolfan ymwelwyr eco-gyfeillgar a hanner milltir o furiau tref.

www.cadw.gov.wales 01443 336000

Castell Dinbych

Caer fawr o'r 13eg ganrif gyda chanolfan ymwelwyr eco-gyfeillgar a hanner milltir o furiau tref.

www.cadw.gov.wales 01443 336000

Imposing 13th century fortress with an eco-friendly visitor centre and half a mile of town walls.
www.cadw.gov.wales 01443 336000

Rheilffordd Llangollen

Ewch ar stêm trwy Ddyffryn trawiadol Dyfrdwy ar yr unig reilffordd treftadaeth lled safonol yng Ngogledd Cymru.

www.llangollen-railway.co.uk 01978 860979

Huff and puff through the stunning Dee Valley on the only standard gauge heritage railway in North Wales.
www.llangollen-railway.co.uk 01978 860979

Where shall we go next?

The shops, restaurants, galleries and historic houses of Ruthin should be more than enough to keep you busy. But if you do decide to move on, you'll find some of the leading attractions of North Wales just a few miles away.

1 Cae Ddôl

Mae'n siŵr eich bod chi ar bigau drain eisiau dechrau'r llwybr hwn o amgylch un o drefi bychain mynyddol a phrydferth Cymru. Ond peidiwch â rhuthro i ffwrded o'r. Mae Cae Ddôl, y parc bach hyfryd y tu i chi, yn wrth ei wled. Ewch am dro ar lan yr Afon Clwyd wrth iddi ymdroelli drwy'r dolydd dŵr naturiol. Gwyliwr ym hwyaid a'r elyrch ar y llyn. Ac os oes gennych chi blant, ewch â nhw i'r iard chwarae neu'r parc sglefrio.

Yna, unwaith yr ydych yn barod, ewch ymlaen i Heol Clwyd o'r mae parcio a throwch i'r dde.

1 Cae Ddôl

No doubt you're itching to start this trail around one of Wales' most beautiful and interesting small towns. But don't rush off just yet. Cae Ddôl, the lovely little park behind you, is well worth a look. Stroll beside the River Clwyd as it winds its way through the natural water meadows. Watch the ducks and swans on the lake. And if you have kids in tow, take them to the playground or the skate park.

Then, when you're ready, enter Clwyd Street from the car park and turn right.

2 Carchar Rhuthun

Mae'r "Cyweiryd", lle roedd y crwyddiaid a'r di-waith yn cael eu rhoi ar waith wedi bodoli ar waelod Stryd Clwyd ers 1654. Adeiladwyd yr addin arddull-Pentonville a digroeso yng Nghefn y cwt ym 1868, a dyma'r unig un ym Mhrydain sydd ar agor i'r cyhoedd. Gallwr archwilio'r holl dyllau a holtau isol, a chanfod beth oedd y carcharorion yn ei fwysty (grual, grual a mwyn o rual) a chlywed am y cosbau a ddioldebwyd gan ddynt sy'n siŵr o godi ias amroch. Gallwr hyd yn oed gael cipolwg yng Nghell yng a gondemniwyd os ydych yn ddogfen dewr!

www.carcharrhuthun.co.uk

2 Ruthin Gaol

A "House of Correction", where vagabonds and the unemployed were put to work, has stood at the bottom of Clwyd Street since 1654. The forbidding Pentonville-style wing at the back of the courtyard, the only one in Britain open to the public, was built in 1868. You can explore its creepy nooks and crannies, find out what the prisoners ate (gruel, gruel and more gruel) and shudder at the punishments they suffered. You can even take a peek in the condemned man's cell, if you're brave enough.

www.ruthingaol.co.uk

Fork right into Upper Clwyd Street and get ready for a short, sharp climb.

3 Yr Hen Lys

Och blaen mae'r Hen Lys gyda ffârm bren odigog, a adeiladwyd oddeutu 1421 yn lle adeilad a gafodd ei losgi gan yr ymlaeddwr rhudd Cymreig, Owain Glyndŵr. Bellach mae'n ganolbwyt cymunedol sy'n arddangos hanes yr adeilad ac yn cynnwys raglen o arddangosfeydd.

Gerllaw mae craig fawr o'r enw Maen Huail, uppon which King Arthur is said to have beheaded a love rival.

www.theoldcourthouse.wales

3 The Old Courthouse

Ahead of you is the magnificent half-timbered Old Courthouse, built about 1421 to replace a building burned down by Welsh freedom fighter Owain Glyndŵr. Now it's a community hub hosting displays about the building's history and a busy programme of exhibitions.

Nearby is a huge stone called Maen Huail, upon which King Arthur is said to have beheaded a love rival.

www.theoldcourthouse.wales

4 Nantclwyd y Dre

Mae Stryd y Castell yn llawn tai cyfnod ysblynnwyd. Y gorau o'r rhain yw Nantclwyd y Dre, y tŷ tref pren hynaf yng Nghymru. O tua 1435, bu dan feddianfaeth barhaol am fwy na pum canrif - caffod y portsh flan einogi eich ychwanegu gan Eubule Thelwell ym 1693. Mae'r saith ystafell wedi'u hatgyweirio'n rhagorol yn dweud hanes "Saith Oes" Nantclwyd a'r bobl oedd yn byw drwy'r oesau. Cofiwch fynd am dro hamddenol o amgylch Gardd yr Arglywyd, a grybwyllwyd am y tro cyntaf ym 1282, ac a fu unwaith yn berian a gärd cegin ar gyfer Castell Rhuthun sydd dwrs nesaf.

www.nantclwydydre.co.uk

4 Nantclwyd y Dre

Castle Street is packed with splendid period houses. The jewel in the crown is Nantclwyd y Dre, the oldest timbered town house in Wales. From about 1435, it was continually occupied for more than five centuries – the iconic front porch was added by Eubule Thelwell in 1693. Seven superbly restored rooms together tell the story of Nantclwyd's "Seven Ages" and the people who lived through them. Don't miss a serene stroll around the fully restored Lord's Garden, first mentioned in 1282 and once an orchard and kitchen garden for Ruthin Castle next door.

www.nantclwydydre.co.uk

5 Castell Rhuthun

Mae Castell Rhuthun yn wahanol i'r hyn mae'n ymddangos. Nid yw'r adeilad twyofaen coch wirioneddol yn ganoloesol. Caffod ei adeiladu ym 1826 gydag estyniad ym 1848-52 gan y pensaer Henry Clutton mewn arddull darluniau gothic. Ond roedd rhwbyth llawer hyn oddi tanu. Mae'r castell gwreiddiol yn dyddio'n ôl i 1277. Cerddwch drwy'r port i'r safle sydd bellach yn westy a sbia moethus (mae croeso i bawb) a throwch i'r dde ar Stryd y Llys.

5 Ruthin Castle

Ruthin Castle isn't quite what it seems. The immense red sandstone building is only pretending to be medieval. It was built in 1826 and extended in 1848-52 by architect Henry Clutton in the Picturesque Gothic style. But something much older was underneath. The original castle dates all the way back to 1277. Walk through the gateway into the grounds of what is now a luxury hotel and spa (they won't mind) and turn right to explore the evocative ruins.

Ewch yn ôl rhan o'r ffordd i lawr Stryd y Castell a throwch i'r dde ar Stryd y Llys.

Retrace your steps part way down Castle Street and turn right into Record Street.

Llwybr y dref | Town trail

Pellter 1.5 milltir / 2.4 km

Pa mor anodd Mae rhai rhannau serth ac ar i fyny

Amser yn cerdded 90 munud

Man cychwyn Maes parcio Cae Ddôl LL15 1HN

Cludiant cyhoeddus Traveline Cymru 0800 464 0000, Ymholiadau Rheilffyrdd Cenedlaethol 03457 484950

Distance 1.5 miles / 2.4 km

Difficulty Some quite steep uphill sections

Walking time 90 minutes

Start point Cae Ddôl car park LL15 1HN

Public transport Traveline Cymru 0800 464 0000, National Rail Enquiries 03457 484950

6 Llyfrgell Rhuthun

Pediwrch â chael eich twyllo gan ddiben dinwiwed presennol yr adedol. Dyma'r trydydd adedol ar ein taith sy'n gysylltedig â throsedd a chost. Adeiladwyd y tŷ yn 1785 i gadw cofnodion Brawdys Mawr, a daeth yn lys yn ei riwedd ei hun a chafodd y cynted trawiadol gyda'r colofn Dorig eu hychwanegu yn y 1860au. Y tro diwedol i'r lys gyfarfod yma oedd ym 1986, ond parhaodd fel Llys Ynadon tan 1986. Erbyn hyn ddedifryd waethaf sy'n cael ei rhoi yw dirwy am ddychwelyd llyfrau'r llyfrgell yn hwy.

Trowch i'r dde ar ddiwedd Stryd y Llys – neu i'r chwif (heibio'r siop lle caffod anthen genedlaethol Cymru ei hargraffu am y tro cyntaf ym 1860) i gwntgor'i daith.

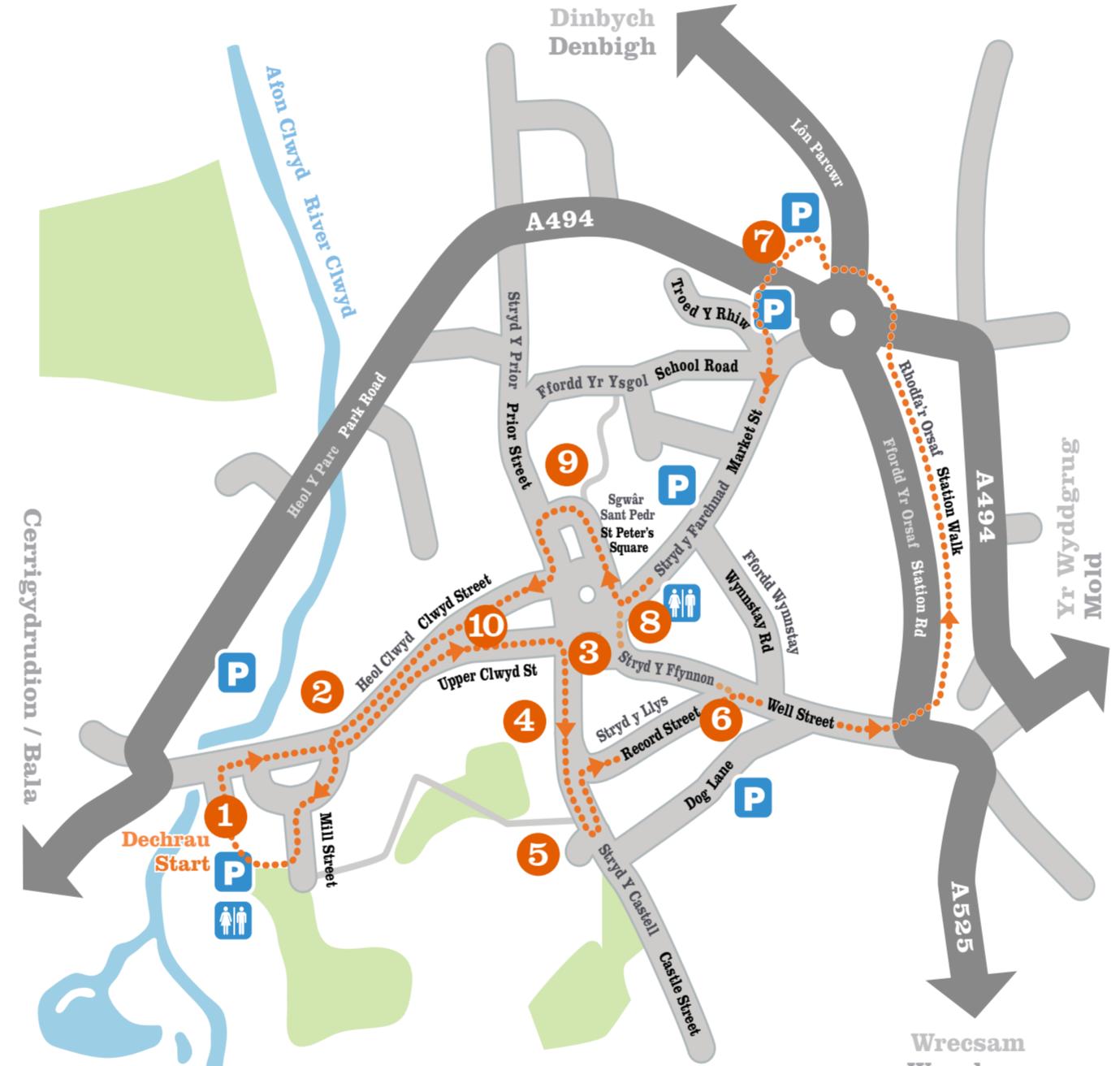

6 Ruthin Library

Don't be fooled by this building's current blameless purpose as a library. This is the third building on our tour associated with crime and punishment. Built in 1785 to house records of the Court of Great Assize, it became a courthouse in its own right and the imposing portico with Doric columns was added in the 1860s. The court last sat here in 1974 but it continued as a Magistrates Court until 1986. Nowadays the stiffest sentence handed down is a fine for overdue library books.

Turn right at the end of Record Street – or left (past the shop where the Welsh national anthem was first printed in 1860) to shorten the trail.

Rhuthun Ruthin

www.gogledddwyraincymru.cymru www.northeastwales.wales

Tra eich bod yn cerdded....

While you're walking....

Cadwch lygad allan am y tyllau sbio sydd ar wasgar drwy'r strydoedd – maent yn rhan o Lwybr Celf Rhuthun. Byddwch hefyd yn gweld llawer o godau QR. Sganiwch nhw i mewn i'ch ffôn symudol i gael gwybod mwyn, diolch i brosiect Wici Rhuthun am y wybodaeth.

Keep an eye out for the spy holes scattered through the streets – they're part of the Ruthin Art Trail. You'll also see lots of QR codes. Scan them into your mobile to find out more thanks to the Wiki Ruthin project.

10 Coflech Tom Pryce

Mae pawb yn hoffi cywyd stori am fachgen lleol yn gweud yn dda iddi'n hun – yn weddig rhwng byth ym anghofio'r wreiddiau. Roed Rhuthun yng ngwythiennau Thomas Malduyn Pryce. Un o'r gynwyr rasi mwyl talentog ei genhedaeth, a chafodd ei ladd mewn ras pan reddod marchol cloeleg o flaen ei gar ym 1977 yn y Grand Prix yn Afrika. Roedd Tom yn 27 mlwydd oed pan laddwyd ef. Caffod y cerdded effyd gwynch gan y cerbydun lleol Neil Dalymple ei ddarordebod ar 11 Mehefin 2009. Byddai wedi bod yn ben-blwyd ar Tom yn 60 oed.

Trowch i'r chwif i Mill Street gyferbyn â Charchar Rhuthun, cerddwch heibio'r felin o'r 13eg ganrif a throwch i'r dde wrth y pisi o dychwelyd i faes parcio Cae Ddôl.

10 Tom Pryce Memorial

Everybody loves a local boy made good – especially one who never forgets his roots. Thomas Malduyn Pryce was Ruthin through and through. One of the most talented racing drivers of his generation, 27-year-old Tom was killed when a safety marshal ran in front of his car at the 1977 South African Grand Prix. This magnificent bronze relief by local sculptor Neil Dalymple was unveiled on 11 June 2009. It would have been Tom's 60th birthday.

Turn left into Mill Street opposite Ruthin Gaol, walk past the 13th century mill and turn right at the bollards to return to Cae Ddôl car park.